

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

**Δημοσιογραφική διάσκεψη
Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως
Τρίτη, 31/1/2017**

Η αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου βασίζεται στη:

- Κωδικοποίηση των προτάσεων των ομάδων ειδικών - εμπειρογνωμόνων και ακαδημαϊκών σε ένα ενιαίο έγγραφο.
- Δημόσιο διάλογος, στις εισηγήσεις ευρύτερης κοινωνίας των πολιτών.
- **Στόχος:**
  - ▶ Αναθεώρηση και εκσυγχρονισμός του οικογενειακού δικαίου ώστε να αντανακλά στις απόψεις της κοινωνίας μας.
  - ▶ Ετοιμασία αντίστοιχων νομοσχεδίων που θα τροποποιούν ένα έκαστο από τους πιο κάτω νόμους ώστε να περιληφθούν διατάξεις που θα δώσουν λύσεις σε προβλήματα που δοκιμάζουν την κοινωνική συνοχή και τον θεσμό της οικογένειας.

- Ο εκσυγχρονισμός του οικογενειακού δικαίου θα συνδράμει στην ολιστική προσέγγιση της Κυβέρνησης για καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, της σεξουαλικής κακοποίησης και της εκμετάλλευσης παιδιών ► **κύριος στόχος** η προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, προστατεύοντάς το από αιτίες ή καταστάσεις που προκαλούν περιστατικά σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης και που σχετίζονται με τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ γονέων και τέκνων, την αξιοποίηση συμβουλευτικών υπηρεσιών/παρεμβάσεων από ειδικούς.
- Οι νομοθεσίες πλέον θα προσαρμόζονται στις ανάγκες του παιδιού και των δικαιωμάτων του, καθώς και στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής.

Αναθεώρηση του Συντάγματος

Εκσυγχρονισμός των ζητημάτων που αφορούν τον γάμο και το κύρος του. Με την αναθεώρηση των διατάξεων που ρυθμίζουν ότι:

- τα ζητήματα που αφορούν το γάμο ή το κύρος του διέπονται από τον εκκλησιαστικό νόμο της ελληνικής ορθόδοξου Εκκλησίας ή από τον νόμο έκαστης θρησκευτικής ομάδας,
- σε δίκη διαζυγίου, οι δικαστές που διορίζονται απαιτείται να ανήκουν στην ελληνική ορθόδοξο Εκκλησία,
- η σύνθεση του Δικαστηρίου σε δίκη διαζυγίου είναι τριμελής, ενώ σε κάθε άλλη δίκη η σύνθεση είναι μονομελής,
- οι λόγοι διαζυγίου, εκτός από αυτούς που ορίζονται σε νόμο, αφέθηκαν να ορίζονται στο Καταστατικό της Εκκλησίας της Κύπρου

Αναθεώρηση του περί Απόπειρας Συνδιαλλαγής & Πνευματικής Λύσης του Γάμου Νόμου του 1990

Υποβλήθηκαν εισηγήσεις όπως:

- να καταργηθεί η γνωστοποίηση στον Επίσκοπο πρόθεσης έγερσης αγωγής διαζυγίου, με βάση τον Νόμο, εφόσον στην πράξη δεν εφαρμόζεται.
- η εξαίρεση από την υποχρέωση για γνωστοποίηση της πρόθεσης έγερση αγωγής διαζυγίου να επεκταθεί και στις περιπτώσεις που ο λόγος διαζυγίου οφείλεται σε ισχυρό κλονισμό του γάμου που στηρίζεται σε ενδοοικογενειακή βία.

Αναθεώρηση του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου του 1990

Σε συμπλήρωση των μέτρων που ήδη προωθήθηκαν στο Ανώτατο Δικαστήριο, για σκοπούς επιτάχυνσης της δικαστικής διαδικασίας όσον αφορά τη σύνθεση του Δικαστηρίου σε υποθέσεις διαζυγίου, υποβάλλονται οι εξής εισηγήσεις:

- Τα προσόντα για διορισμό και οι όροι υπηρεσίας των δικαστών Οικογενειακού Δικαστηρίου να είναι τα ίδια με τα προσόντα που προβλέπονται για διορισμό και τους όρους υπηρεσίας των επαρχιακών δικαστών.
- Η γνώση σε θέματα παιδαγωγικής, ψυχολογίας και κοινωνιολογίας, οικογενειακών διαφορών και προστασίας ανηλίκων να θεωρείται πλεονέκτημα σε διαδικασίες διορισμού και θεματολόγιο για την συνεχή υποχρεωτική επιμόρφωση των δικαστών.

Εισηγήσεις για συνολική θεώρηση ζητημάτων που άπτονται της δικαιοδοσίας των Οικογενειακών Δικαστηρίων

- Επέκταση της δικαιοδοσίας τους, ώστε να εκδικάζονται υποθέσεις οικογενειακού δικαίου που αφορούν Θρησκευτικές Ομάδες και τα Μέλη της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας.
- Διεύρυνση της δικαιοδοσίας τους, ώστε να μπορούν να επιλαμβάνονται υποθέσεων που σχετίζονται με τη νεανική παραβατικότητα, να εκδικάζουν ποινικά αδικήματα που συνιστούν πλημμέλημα για ενδοοικογενειακή βία, διατάραξη της οικιακής ειρήνης, επίθεση, κ.ά.
- Η καθ' ύλην αρμοδιότητα να επεκτείνεται επί όλων των θεμάτων που εντάσσονται στις οικογενειακές διαφορές, ώστε ο ίδιος δικαστής να επιλαμβάνεται όλων των υποθέσεων που εγείρονται μεταξύ των ιδίων διαδίκων.

- Ρύθμιση της κατά τόπο αρμοδιότητας των Δικαστηρίων σε υποθέσεις περιουσιακών διαφορών, χωρίς να απαιτείται διαμονή των διαδίκων ή οποιουδήποτε από αυτούς στην Κύπρο..
- Καθορισμός της κατά τόπο αρμοδιότητας των Δικαστηρίων σε υποθέσεις τροποποίησης διαταγμάτων διατροφής ή γονικής μέριμνας όταν ο πατέρας που βρίσκεται στην Κύπρο επιθυμεί την τροποποίηση διατάγματος ενώ η μητέρα με το παιδί βρίσκονται στο εξωτερικό.

Εξουσίες Δικαστών Οικογενειακών Δικαστηρίων:

- Να διορίζει αυτεπάγγελα ψυχολόγο, παιδοψυχολόγο ή άλλο εξειδικευμένο επιστήμονα για να παράσχει βοήθεια, όπου η διαδικασία το απαιτεί και σε περίπτωση που κρίνει ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού.
- Να αποφασίζει αυτεπαγγέλτως για παροχή συμβουλευτικής/ ψυχολογικής στήριξης στο παιδί, χωρίς να απαιτείται η συγκατάθεση των γονέων.
- Να ζητεί όποτε κρίνει αναγκαίο τη συνδρομή του Γενικού Εισαγγελέα ή της Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Παιδιού για την υποστήριξη των πιο πάνω πρωτοβουλιών του Δικαστηρίου.

Δικαστική διαδικασία Οικογενειακών Δικαστηρίων

Με σκοπό την εξοικονόμηση δικαστικού χρόνου, αποσυμφόρηση των δικαστηρίων, επιτάχυνση απονομής δικαιοσύνης και διαφύλαξη/βελτίωση των σχέσεων μεταξύ γονέων και τέκνων υποβλήθηκαν εισηγήσεις όπως:

- Ρύθμιση της εξωδικαστικής διαδικασίας διαμεσολάβησης σε οικογενειακές διαφορές, η οποία να καταστεί υποχρεωτική προδικασία.
- Ρύθμιση αρμοδιότητας δικαστή να διαχειρίζεται τη δικαστική διαδικασία οικογενειακής διαφοράς, να ορίζει τον μέγιστο αριθμό ακροάσεων και να καθορίζει υποχρεωτικά τον χρόνο ανταπόκρισης των κρατικών υπηρεσιών.

- Υποχρέωση των υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Ευημερίας να προετοιμάζουν την έκθεσή τους εντός του χρόνου που καθορίζεται από το Δικαστήριο σε υποθέσεις γονικής μέριμνας.
- Τροποποίηση των Διαδικαστικών Κανονισμών, ώστε η διαδικασία επίλυσης οικογενειακής διαφοράς να αρχίζει με μόνο μία αίτηση, αντί των δύο ξεχωριστών αιτήσεων (προσωρινής και κυρίως) που απαιτούνται σήμερα.
- Ρύθμιση με σαφήνεια των διαδικασιών και πρακτικών που αποσκοπούν στη διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού να ακουστεί, όχι μόνο στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών γονικής μέριμνας, αλλά και ευρύτερα.

Για να καταστεί αποτελεσματικότερη η έκδοση διαταγμάτων κοινής επιμέλειας, να εξυπηρετούνται καλύτερα τα συμφέροντα των παιδιών και να διασφαλίζονται τα δικαιώματά τους, υποβλήθηκαν εισηγήσεις να συμπεριληφθούν τα ακόλουθα προστατευτικά μέτρα:

- (α) εφαρμογή του Θεσμού της Διαμεσολάβησης,
- (β) εμπλοκή ψυχολόγων στις υποθέσεις γονικής μέριμνας,
- (γ) θεσμοθέτηση από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Ευημερίας, θεραπευτικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για γονείς που βρίσκονται σε αντιδικία,

- (δ) παραχώρηση δυνατότητας στο δικαστήριο να διατάζει αυτεπάγγελα και ως ενδιάμεσο μέτρο στις διαδικασίες γονικής μέριμνας την αξιολόγηση ή/και θεραπεία μελών της οικογένειας,
- (ε) εισαγωγή κριτηρίων αναφορικά με την έγκριση ή απόρριψη αιτήσεων για κοινή επιμέλεια και
- (στ) ρύθμιση της δυνατότητας εξέτασης αίτησης για κοινή επιμέλεια παιδιού από διατμηματική ομάδα ειδικών, σε υποθέσεις γονικής μέριμνας.

Παράλληλα, στα πλαίσια εκσυγχρονισμού του δικαίου υποβλήθηκαν εισηγήσεις για αναθεώρηση των πιο κάτω νόμων:

► Του περί Τέκνων (Συγγένεια και Νομική Υπόσταση) Νόμου ώστε (α) να επιβάλλονται δικαστικώς έννομες συνέπειες στο πρόσωπο που αρνείται να υποβληθεί σε γενετικές εξετάσεις για να διαπιστωθεί η πατρότητα τέκνου (β) να καθιερωθεί ως μαχητό τεκμήριο μητρότητας η κυοφορία τέκνου από ξένη γυναίκα (παρένθετη μητρότητα).

► Του περί Γάμου Νόμου του 2003, ώστε:

(α) να ρυθμιστεί η δυνατότητα έκδοσης συναινετικού διαζυγίου, κατόπιν συμφωνίας των συζύγων,

(β) ο χρόνος διάστασης που ρυθμίζεται για το αμάχητο τεκμήριο κλονισμού των σχέσεων μεταξύ συζύγων να περιοριστεί από 4 στα 2 ή 3 χρόνια,

Παράλληλα, στα πλαίσια εκσυγχρονισμού του δικαίου υποβλήθηκαν εισηγήσεις για αναθεώρηση των πιο κάτω νόμων:

▶ Του περί Γάμου Νόμου του 2003, ώστε:

(γ) η τέλεση πολιτικού γάμου να γίνεται και σε κατάλληλους χώρους εκτός των Δημαρχείων,

(δ) η δήλωση των συζύγων με την οποία αίρεται η ακυρότητα γάμου, να περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις ακυρώσιμων γάμων και να μην περιλαμβάνει τους γάμους που θεωρούνται εξ αρχής άκυροι (διόρθωση).

Όσον αφορά την Αναθεώρηση του περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου του 1990, υποβλήθηκαν οι εξής εισηγήσεις:

- Στις περιπτώσεις που οι γονείς παραλείπουν να δηλώσουν το επώνυμο του τέκνου τους, το επώνυμο του να αποτελείται από το επώνυμο και των δύο γονέων και όχι από το επώνυμο του πατέρα, όπως ορίζεται σήμερα.
- Για πλήρη εναρμόνιση της νομοθεσίας με τις αρχές που καθορίζονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Κυρωτικός Ν.243/90) υποβλήθηκαν εισηγήσεις:

- Το δικαστήριο να εφαρμόσει τη γενική αρχή για διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού, τόσο στο στάδιο της διαδικασίας εξέτασης του αιτήματος για παραχώρηση γονικής μέριμνας όσο και κατά την ουσιαστική ρύθμισή της.
- Να εισαχθεί γενική και οριζόντια ρύθμιση όπως κάθε εμπλεκόμενο μέρος ή/και κρατική αρχή, καθώς και το Δικαστήριο, να έχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν πρωταρχικά το συμφέρον του παιδιού.
- Να καταστεί υποχρεωτική από κάθε εμπλεκόμενη αρχή η εφαρμογή της απαγόρευσης των διακρίσεων για οποιοδήποτε λόγο, του δικαιώματος του παιδιού στη ζωή, επιβίωση και ανάπτυξη, καθώς και του δικαιώματος του παιδιού να ακούγεται και να εκφέρει τις απόψεις του.

- Πριν από την έκδοση της απόφασης του Δικαστηρίου θα πρέπει να γίνεται διατμηματική αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού και να λαμβάνονται υπόψη οι εισηγήσεις των ειδικών για εφαρμογή ενδιάμεσων προστατευτικών μέτρων για τη διασφάλιση της αρμονικής συμβίωσης του παιδιού με τους γονείς του.
- Να διασφαλιστεί το δικαίωμα του παιδιού να μην αποχωρίζεται παρά τη θέλησή του από τους γονείς του και να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και άμεση επαφή και με τους δύο γονείς.
- Το πρόγραμμα φύλαξης του παιδιού στον κάθε γονέα να καταρτίζεται κατά τρόπο αναλυτικό και να περιλαμβάνεται στο δικαστικό διάταγμα, ώστε η εφαρμογή του να είναι σαφής και η τήρησή του υποχρεωτική και από τους δύο γονείς.

-Να ρυθμιστεί η δυνατότητα παροχής υπηρεσιών στήριξης και αποκατάστασης στις περιπτώσεις παιδιών θυμάτων βίας, ώστε να μπορεί ο ένας από τους δύο γονείς να επιχειρεί και από μόνος του την παραπομπή και παρακολούθηση του παιδιού από ψυχολόγο/ψυχίατρο.

Περαιτέρω, γίνονται εισηγήσεις το Δικαστήριο:

- Να διορίζει Λειτουργό για παρακολούθηση της εφαρμογής οποιουδήποτε εκδιδόμενου διατάγματος γονικής μέριμνας, με σκοπό να του υποβάλει σχετική έκθεση.
- Να διατάζει την υποχρεωτική συμμετοχή των μελών της οικογένειας σε θεραπευτικά ή/και εκπαιδευτικά κ.α. προγράμματα, όπου το κρίνει ως απαραίτητο.

- Να διατάζει τη διατμηματική συνεργασία, μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατικών υπηρεσιών.
- Να εισαχθεί η υποχρέωση παροχής από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας προγραμμάτων στήριξης, εκμάθησης και ανάπτυξης γονεϊκών δεξιοτήτων για νεαρά ζευγάρια.

- Να ρυθμιστεί με κανονισμούς η διαδικασία αξιολόγησης που θα ακολουθείται από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Ευημερίας.
- Να θεσπιστεί νέος Διαδικαστικός Κανονισμός, δυνάμει του Περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου, που θα ρυθμίζει τα θέματα που άπτονται των συμφερόντων των παιδιών και θα διασφαλίζει ταχύτερες διαδικασίες εξέτασης των υποθέσεων αυτών (η εισήγηση θα υποβληθεί στο Ανώτατο Δικαστήριο).

Ταυτόχρονα περιλαμβάνονται εισηγήσεις για:

► **Αναθεώρηση του περί Υιοθεσίας Νόμου (19(I)/1995)** ώστε να ρυθμιστούν ενδεικτικά οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από το Δικαστήριο, για σκοπούς παραχώρησης δικαιώματος υιοθεσίας καθώς διαπιστώνεται άμεση ανάγκη για εκσυγχρονισμό, ώστε να συνάδει με τα δικαιώματα και την προστασία του παιδιού.

► **Αναθεώρηση του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου**, να επαναξιολογηθεί η λειτουργία και ο χειρισμός περιστατικών βίας στην οικογένεια από τον Οικογενειακό Σύμβουλο, τις Συμβουλευτικές Επιτροπές και τις Πολυθεματικές Ομάδες, με σκοπό να υιοθετηθούν νέες προσεγγίσεις που να βασίζονται κυρίως σε αποκαταστατικά και ποινικοθεραπευτικά πρότυπα δικαιοσύνης, αντί της τιμωρίας. Στα πλαίσια της νέας προσέγγισης, να καθοριστεί διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης και αστικής αποζημίωσης του θύματος.

► **Αναθεώρηση του περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμου** .

► **Αναθεώρηση του περί Διαθηκών και Διαδοχής Νόμου**.

Περαιτέρω εισηγήσεις:

- Η δημιουργία ενιαίου Κώδικα Οικογενειακού Δικαίου, όπως γίνεται με το σχετικό κεφάλαιο στον Ελληνικό Αστικό Κώδικα, έτσι ώστε τα ζητήματα Οικογενειακού Δικαίου να ρυθμίζονται από ένα ενιαίο κείμενο νόμου, αντί να είναι διάσπαρτα σε διάφορους νόμους.

- Τα σημεία που έχω αναλύσει βρίσκονται αναρτημένα αναλυτικότερα στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως – www.mjpo.gov.cy
- Θερμές ευχαριστίες στους δικαστές, εμπειρογνώμονες και ακαδημαϊκούς για τη μελέτη και τις εισηγήσεις τους επί του θέματος του Οικογενειακού Δικαίου. Οι εισηγήσεις αυτές δεν έχουν υιοθετηθεί, αλλά θα υποβληθούν σε δημόσιο διάλογο και στη συνέχεια, το Υπουργείο θα καθορίσει τις προτάσεις του που θα προωθηθούν μέσω αναθεωρημένων νομοσχεδίων.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.